

Rozdział 1

Wegetarianizm w świecie współczesnym

„Ci, którzy wybierają wegetariański sposób życia, czynią doniosły wkład na rzecz rozwiązania światowego problemu żywienia, przyczyniają się do zlikwidowania rzezi i tortur czujących istot, hodowanych masowo w okrutnych warunkach, a do swojego własnego życia wnoszą nowe miary żywotności i zdrowia”.

The Vegetarian Society, “Deklaracja”

Potocznie i naogólniej wiadomo, że wegetarianizm to bezmięśny sposób odżywiania się pokarmami roślinnymi i nabiałowymi. Źródłostów tej nazwy jest jednak bogatszy i bardziej obiecujący, wyraża wiele skojarzonych z nią postulatów i oczekiwań. Łacińskie słowo *vegetare* znaczy rosnąć, kwitnąć, rozwijać się; *vegetus* znaczy zdrowy, silny, ochoczy; *vegetator* zaś to ten, który daje życie, a *vegetamen* — siła życiodajna.

Każdy, kto po raz pierwszy spotyka się z tą nazwą, najczęściej wychwytuje z niej tylko akcent negatywny, tzn. że wegetarianizm polega po prostu na niejadaniu mięsa, i na tym koniec. W istocie zaś zaprzestanie jądania mięsa stanowi dopiero pierwszy krok wiodący w sferę różnorodnych, nowych spraw i problemów, zarówno zdrowotnych i żywieniowych, jak też moralnych, ekonomicznych, filozoficznych i wielu innych. Sama informacja o tym, co się jada, a czego się nie jada, to dopiero wprowadzenie do dalszych wyjaśnień dotyczących przyczyn i motywów tego zaniechania, do propozycji nowego, odmienionego jadłospisu, do analizy wymogów żywieniowych ludzkiego organizmu i wartości różnych pokarmów. To z kolei otwiera dostęp do szerszych, bardziej ogólnych zagadnień dotyczących tego, co właściwie chcemy osiągnąć, szukając właściwszych niż dotychczas sposobów odżywiania, i jakie warunki muszą zostać przedtem spełnione. Wtedy dopiero okazuje się,

że wegetarianizm obejmuje zarówno problematykę zdrowia fizycznego i psychicznego, jak i zagadnienia ekonomiczne, ekologiczne, moralne i kulturalne, że nie można zmienić sposobu odżywiania, nie zmieniając sposobu myślenia i oceniania. Wegetarianizm to zmiana stylu życia, kierunku aspiracji, rozchwianie wielu stereotypów obyczajowych zalegających jak ciężkie kłody na drodze postępu i rozwoju kultury. W dalszej perspektywie prowadzi do przeobrażenia istniejących światowych struktur ekonomicznych i przewyciężenia tkwiących w nich sprzeczności i paradoksów.

Aspiracje i poglądy współczesnych rzeczników i zwolenników wegetarianizmu nie są czymś zupełnie nowym i niespotykanym w historii. Choć wegetarianizm znany jest od tysięcy lat, to jednak dotychczas traktowany był raczej jako ciekawostka i teoretyczny postulat realizowany bardzo rzadko i przez nielicznych, mimo iż wegetarianami było w przeszłości wielu najwybitniejszych myślicieli, pisarzy, uczonych, filozofów. Należeli do nich m.in. Sokrates, Platon, Pitagoras, Hipokrates, Plutarch, Leonardo da Vinci, Izaak Newton, Wolter, Goethe, Gandhi, Lew Tołstoj, Maksym Gorki, Bernard Shaw i wielu innych, równie znakomitych. Słynna w starożytności szkoła pitagorej-ska traktowała bezmięsny sposób odżywiania jako jedno z podstawowych założeń sposobu życia godnego człowieka, umożliwiającego jego intelektualny i moralny rozwój. W starożytnej Grecji obowiązki moralne człowieka wobec zwierząt traktowano znacznie poważniej niż potem i obecnie. Do historii przeszedł jeden z wyroków ateńskiego areopagu, który skazał na śmierć chłopca za to, że oślepił ptaka. Nigdy jednak dotąd nie był wegetarianizm ruchem masowym ani ideologią poruszającą umysły i serca, praktyką szeroko stosowaną, upowszechniającą się dynamicznie, tak jak to się dzieje obecnie. Od około 25 lat przybierający na sile i upowszechniający się z każdym rokiem ruch wegetariański jest właściwie zjawiskiem bez precedensu.